

Quins drets per a la vida extraterrestre?

Anna Sarsanedas

La possibilitat, cada cop més oberta, de trobar vida, intel·ligent o no, en altres planetes està provocant que força investigadors es preguntin com afectarà les nostres vides i com s'hauria de tractar la vida que hipotèticament descobríssim en un futur pròxim. El debat ètic està obert. La qüestió no correspon només als investigadors, sinó a tota la humanitat.

A finals de juny d'enguany el físic britànic Stephen Hawking va presentar a la *Royal Society* de Londres un ambiciós projecte per trobar senyals de vida extraterrestre en els propers deu anys a la Via Làctia i altres cent galàxies veïnes. El científic conjuntament amb el multimilionari rus Yuri Milner (la 557 fortuna del món) ha creat el programa "Breakthrough Initiatives" ("Iniciatives innovadores"), que destinarà 100 milions de dòlars per construir tres megatelescopis capaços de rastrejar senyals del l'espai exterior la recerca de vida intel·ligent fora del nostre planeta durant la pròxima dècada. En 2017 la NASA posarà en òrbita el satèl·lit Tess (Transiting Exoplanet Survey Satellite) i el 2018 el telescopi espacial James Webb. Però, què en farem si de debò trobem vida en altres planetes? ¿Com podrem gestionar el descobriment d'una manera ètica i legal? ¿I quin serà el seu impacte en la nostra societat? Quins drets ha de tenir aquesta vida extraterrestre?

Colonitzar l'espai implica un repte formidable. Però al llarg de la història de la humanitat s'han comés innumbrables genocidis per l'afany de colonització. I això podria tornar a succeir amb els estranys o alienígenes que hipotèticament es trobin en un altre planeta. La paraula tècnica és per descriure el que podria produir-se és *Xenocidi*, un concepte que va posar en circulació l'escriptor de ciència ficció Orson Scott Card en el tercer llibre de la Saga d'*Ender* [*Ender el Xenocida* (1991)] amb l'objectiu de ressaltar l'extermini dels estranys, per comptes d'utilitzar la paraula *Genocidi* que estaria reservada només per als grups ètnics humans. A *Ender el Xenocida* se'ns avisa de la possibilitat d'exterminar tota una espècie biològica en nom de la supervivència de la humanitat. Altres referents els podem trobar en algunes pel·lícules com *Prometheus*, *Avatar* o *Districte 9*.

En la sèrie televisiva *Extant* (produïda per Steven Spielberg) s'està començant a plantejar seriosament la qüestió de quina relació s'ha d'establir amb altres formes de vida biològica o androide. La sèrie tracta d'una astronauta que al tornar de l'espai descobreix que ha estat infectada per una forma de vida ultraterrestre capaç de fusionar-se amb la humana. A partir d'aquest moment es creen uns éssers híbrids que suposen una amenaça per a la humanitat i es planteja el dilema de si aquesta nova espècie s'ha de considerar humana-evolucionada o bé s'ha d'exterminar. Tot i ser una espècie pacífica (amb altes capacitats mentals que els permeten controlar els pensaments dels humans) que només cerca un lloc on viure, perquè el seu planeta ha estat destruït, la primera reacció per part de les autoritats terrestres és la d'eliminar-los fent servir androides-soldats (*humànics*) resistents al control mental. En aquest cas es tracta d'una espècie no-terrestre invasora, però i si fos al revés? I si fóssim nosaltres els invasors?

Pensem per un moment que localitzem un planeta amb vida i comencem a enviar naus, tripulades o simplement robotitzades, per a la seva exploració. Aquestes naus o astronautes que hi tinguin contacte poden portar microbis o fins i tot algun virus del planeta Terra que contaminin o mati la vida amb que entri en contacte. Podria passar el que ja va succeir en algunes tribus d'Amèrica que van ser exterminades per les malalties que portaven els colonitzadors i que eren totalment inexistents en els indígenes que habitaven aquelles terres? Davant de la hipotètica situació d'una interacció amb éssers vius d'altres planetes el jurista nord-americà Andrew Haley (que ja als anys vint havia treballat el tema del dret a la intimitat

en les comunicacions telefòniques) va postular el 1957 en el primer tractat del *Dret de l'Espai i de Govern*, una "regla d'or" en la línia del dret natural, segons la qual els éssers humans "hauríem de tractar els estranys com ells volen ser tractats i no com nosaltres pensem que haurien de ser-ho".

Més endavant, l'any 1970 el seu col·lega austríac Ernst Fasan, al llibre *Relacions amb Intel·ligències Alienígenes: Les bases científiques de la metallei*, va proposar onze regles de l'anomenada "Metalaw":

1. Tota acció capaç d'ocasionar perjudici a una altra espècie és absolutament inadmissible.
2. En cas de perjudici, el que provoca el dany ha d'oferir indemnització plena.
3. Cada espècie té dret a la defensa pròpia.
4. Totes les espècies intel·ligents de l'univers gaudeixen d'igualtat de drets.
5. Cadascun dels subjectes de la *metallei* té el dret de la pròpia lliure disposició.
6. Cada espècie té el dret de reivindicar el propi espai vital.
7. El principi de conservació d'una espècie no tindrà preferència davant l'evolució de l'altra.
8. Cap dels subjectes de la *metallei* podrà exigir alguna cosa impossible.
9. Les estipulacions de la *metallei* són de compliment obligatori.
10. Cap de les normes de la *metallei* ha de ser respectada si la seva observança tingués per conseqüència l'anihilament de l'espècie compromesa per l'obligació.
11. És més un principi ètic que legal, el fet que una espècie vingui en auxili d'una altra en cas de necessitat.

Segons Fasan, la *Metalaw* seria la suma total de les normes jurídiques que haurien de regular les relacions entre les diferents races en l'univers. "Metalaw seria la "primera i més bàsica "lleí" entre les races" que proporcionaria les regles bàsiques per a una relació quan s'establís una comunicació o es trobés una altra raça intel·ligent a l'univers. El Dr. Fasan va preveure aquestes regles que regirien tant la conducta humana i la de races extraterrestres a fi d'evitar activitats mútuament nocives.

Malauradament, aquests conceptes metajurídics no han trobat el seu camí en la llei nord-americana ni en la de cap altre govern. Les *Metalaws* de Fasan proporcionen una superestructura ètica i jurídica complexa sobre la qual construir els estatuts i decisions pràctiques jurídiques. Però les regles no tenen ara per ara la força de la llei, per tant, no són directament aplicables a les primeres fases de la primera presa de contacte de vida extraterrestre. La pregunta és: Què faran els nostres governs i els nostres sistemes legals actuals, en una primera situació de contacte?

L'Institut per a la Recerca d'Intel·ligència Extraterrestre (SETI) el 2012 va elaborar un protocol d'actuació per a la informació sobre la detecció d'intel·ligència extraterrestre d'acord amb el Tractat sobre els principis que han de regir les activitats dels Estats en l'exploració i utilització de l'espai ultraterrestre, fins i tot la Lluna i altres cossos celestes, que compromet els Estats part en aquest Tractat "per informar el secretari general de les Nacions Unides, així com al públic i la comunitat científica internacional, en la mesura del possible i practicable, de la natura, marxa, localització i resultats" de les seves activitats d'exploració espacial (article XI).

Fa uns anys l'Oficina de les Nacions Unides d'Afers del espai ultraterrestre (UNOOSA), amb seu a Viena, va anunciar que redactaria un protocol per a quan finalment s'establís contacte amb vida extraterrestre. De moment, aquest protocol encara no s'ha publicat, però aquests dos últims cursos les reunions científiques per definir-lo s'han intensificat tant a l'ONU com a la NASA. El físic teòric Michio Kaku (un conegut divulgador televisiu nord-americà de temes de física quàntica) considera que potser és una mica prematur redactar protocols oficials per a un esdeveniment històric que canviaria la relació dels humans amb el cosmos. Les raons que es poden donar són en primer lloc que probablement la vida que trobem en l'exploració dels planetes més propers sigui només vida microbiana, en segon lloc que trobar civilitzacions avançades o intel·ligents és una possibilitat molt remota i per últim que caldria esperar a saber si els extraterrestres són hostils o no. No obstant això, en algun moment, s'han de redactar tals protocols, ja sigui perquè la terra pugui donar una resposta unificada i coherent de tal esdeveniment o bé per simple prudència.

Per saber-ne més:

*Tots els Tractats internacionals sobre l'espai extraterrestre són accessible a Internet en l'adreça <http://www.unoosa.org/pdf/publications/STSPACE11S.pdf> (document en espanyol).

*El llibre de Rupert W. Anderson: *The Cosmic Compendium: Space Law*, un text de referència absoluta en aquest àmbit, ha estat reeditat en edició de butxaca el mes de març de 2015.

Anna Sarsanedas és consultora de Teoria del Coneixement als estudis d'Humanitats a la UOC i especialitzada en temes de Tecnoètica i Transhumanisme.